

SVEA HOVRÄTT

FÖRFATTARE

Lina Nestor

Hovrättsassessor

Svea hovrätt

Svea hovrätts överprövning i tvistemål

- en uppföljning av 2012 års undersökning

Innehåll

Innehåll	2
1 Sammanfattning	3
1.1 Några slutsatser	3
1.2 Prövningstillstånd i Svea hovrätt	3
1.3 Ändringsfrekvens i Svea hovrätt	4
1.4 Utvecklingen i samtliga hovrätter	4
2 Disposition.....	6
3 Syfte	6
4 Bakgrund.....	6
5 Metod och underlag.....	7
6 Terminologi	9
7 Resultat av undersökningen - prövningstillstånd	10
7.1 Andel beviljade prövningstillstånd i Svea hovrätt	10
7.2 Svea hovrätts avdelningar	11
7.3 Måltyper	12
7.4 Betydelsen av ombud i hovrätten.....	13
8 Resultat av undersökningen - ändringsfrekvens	14
8.1 Ändringsfrekvens i Svea hovrätt	14
8.2 Måltyper	15
8.2.1 Familjemål.....	15
8.2.2 Kommersiella tvistemål	16
8.2.3 Övriga tvistemål	16
8.3 Svea hovrätts ändringar	17
8.4 Betydelsen av ombud i hovrätten.....	18
9 Utvecklingen i samtliga hovrätter	19
9.1 Prövningstillstånd.....	19
9.2 Ändringsfrekvens	20
9.3 Slutsatser	22

1 Sammanfattning

1.1 Några slutsatser

- Den totala andelen tvistemål som beviljas prövningstillstånd (pt) ligger idag på samma nivå som vid 2012 års undersökning av Svea hovrätts överprövning i tvistemål. Variationen mellan hovrättsens avdelningar har dock minskat något sedan den tidigare undersökningen.
- Svea hovrätts totala ändringsfrekvens¹ i tvistemål ligger enligt denna undersökning något högre än den gjorde år 2012 (27,7 % jämfört med 24,3 %).
- I 2012 års undersökning konstaterades att den ökade pt-frekvensen i Svea hovrätt under åren före undersökningen lett till att ändringsfrekvensen i tvistemål som avgjorts genom dom minskat. Resultaten av denna undersökning tyder på att pt-frekvensen därefter har stabiliserat sig kring den då gällande nivån. Ändringsfrekvensen bland de mål som hovrätten avgjort genom dom är ännu något lägre enligt denna undersökning än enligt den tidigare (56,3 % jämfört med 59,6 %).

1.2 Prövningstillstånd i Svea hovrätt

- Prövningstillstånd beviljades i 40,9 % av alla tvistemål under perioden 15 oktober 2014–14 april 2015.
- Pt-frekvensen vid Svea hovrätts avdelningar varierade under den aktuella perioden mellan 32,0 % och 51,1 %.
- I kommersiella tvistemål var pt-frekvensen knappt 60 % medan den var strax under 40 % i familjemål och i övriga tvistemål.²
- I mål där klaganden företräddes av ombud i hovrätten var andelen prövningstillstånd högre än i mål där klaganden saknade ombud (47,5 % jämfört med 28,6 %).

¹ Här avses ändringsfrekvensen bland alla tvistemål som avslutats under den aktuella perioden, även genom slutliga beslut om att t.ex. inte meddela prövningstillstånd.

² För definition av *kommersiellt tvistemål*, *familjemål* och *övrigt tvistemål*, se avsnitt 6.

1.3 Ändringsfrekvens i Svea hovrätt

- Under perioden 15 oktober 2014–14 april 2015 ändrades 27,7 % av alla avslutade tvistemål i Svea hovrätt.³ I ordinära tvistemål var siffran 28,7 % och i förenklade tvistemål⁴ 20,0 %. Av de tvistemål som avgjordes genom dom ändrades 56,3 %. Om man enbart granskar de domar där hovrätten prövat målet i sak och således bortser från domar som grundar sig på en överenskommelse mellan parterna var ändringsfrekvensen 47,7 %.
- En tredjedel av familjemålen och de kommersiella tvistemålen, men bara en femtedel av de övriga tvistemålen, ändrades i hovrätten. Bland de mål som avgjordes genom dom var ändringsfrekvensen drygt 80 % för familjemål och runt 50 % för kommersiella tvistemål samt för övriga tvistemål.
- Ändringsfrekvensen var enligt denna undersökning högre bland de mål där klaganden företrädde av ombud i hovrätten (30,6 % med ombud och 21,5 % utan ombud). Om man bortser från mål om äktenskapsskillnad där parterna ångrat sig efter tingsrätten dom var skillnaden i ändringsfrekvens ännu större (30,3 % med ombud och 13,7 % utan ombud).
- Drygt hälften av hovrättens ändringar i tvistemål som prövades i sak innebar att hela saken ändrades (54,2 %) medan resterande ändringar endast avsåg någon/några delar av saken (45,8 %).⁵ Även enligt 2012 års undersökning var det en relativt jämn fördelning mellan dessa grupper.

1.4 Utvecklingen i samtliga hovrätter

- Efter att reformen En Modernare Rättegång (EMR-reformen)⁶ trädde i kraft den 1 november 2008, och ett generellt krav på prövningstillstånd i tvistemål därmed infördes, sjönk inledningsvis ändringsfrekvensen i tvistemål i både Svea hovrätt och landets övriga hovrätter.
- Utvecklingen på senare år har inneburit att den totala pt-frekvensen i tvistemål i hovrätterna successivt har ökat från 27,4 % år 2009 till 37,8 %

³ Här avses ändringsfrekvensen bland alla tvistemål som avslutats under den aktuella perioden, även genom slutliga beslut om att t.ex. inte meddela prövningstillstånd.

⁴ Förenklade tvistemål är tvistemål där värdet av vad som yrkas uppenbart inte överstiger hälften av prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§ socialförsäkringsbalken.

⁵ För definition av *hela saken* respektive *del av saken*, se avsnitt 6.

⁶ Prop. 2004/05:131 *En modernare rättegång - reformering av processen i allmän domstol*.

år 2013. År 2014 låg den totala pt-frekvensen något lägre, på 36,6 %. Ändringsfrekvensen för samtliga tvistemål vid landets hovrätter har under samma period varierat mellan som lägst 18,8 % (år 2010) och som högst 22,5 % (år 2014).⁷

- Den inledningsvis låga pt-frekvensen vid hovrätterna efter EMR-reformen ledde i sin tur till en ökad ändringsfrekvens bland tvistemål som avgjordes genom dom. Som högst var ändringsfrekvensen i denna grupp år 2011 med 65,9 %. Som konsekvens av att pt-frekvensen ökat har ändringsfrekvensen bland de mål som avgjorts genom dom därefter minskat, för att under åren 2012–2014 ligga strax under 60 %.

⁷ Här avses ändringsfrekvensen bland alla tvistemål som avslutats under respektive år, även genom slutliga beslut om att t.ex. inte meddela prövningstillstånd.

2 Disposition

Efter de inledande avsnitten syfte, bakgrund, metod och underlag samt terminologi presenteras resultaten från undersökningen, först vad gäller andelen prövningstillstånd och därefter vad gäller andelen ändrade avgöranden. Samtidigt behandlas pt- och ändringsfrekvensen särskilt utifrån olika måltyper samt utifrån förekomsten av ombud i hovrätten. Avslutningsvis ges en bild av utvecklingen över tid i Svea hovrätt och landets övriga hovrätter när det gäller andelen tvistemål som beviljas prövningstillstånd och ändras.

3 Syfte

År 2012 genomfördes en undersökning⁸ i Svea hovrätt vars syfte var att kartlägga utvecklingen över tid när det gällde pt- och ändringsfrekvens i tvistemål samt effekterna av EMR-reformen (i denna rapport benämnd 2012 års undersökning). Syftet med den nu aktuella undersökningen är att följa upp 2012 års undersökning och klarlägga hur den fortsatta utvecklingen har sett ut. Även den här undersökningen behandlar Svea hovrätts överprövning i tvistemål med fokus på andelen prövningstillstånd och andelen ändrade avgöranden under en viss tidsperiod. Eftersom fokus för undersökningen är den fortsatta utvecklingen beträffande pt- och ändringsfrekvens har vissa förhållanden som undersöktes i 2012 års undersökning utelämnats, bl.a. har hovrättens skäl för att meddela prövningstillstånd eller för att ändra tingsrättens avgöranden inte undersökts. Liksom i 2012 års undersökning berörs även utvecklingen vid landets övriga hovrätter.

4 Bakgrund

Genom EMR-reformen infördes ett generellt krav på prövningstillstånd i tvistemål som överklagas från tingsrätt till hovrätt. Reformen har varit omdiskuterad såväl före som efter dess ikraftträdande. Bland annat har det uttryckts en oro för att hovrätterna tillämpar reglerna om prövningstillstånd för strängt.

I Svea hovrätt gjordes år 2010 en undersökning av pt-frekvensen inom samtliga måltyper.⁹ Undersökningen visade att pt-frekvensen i tvistemål varierade kraftigt

⁸ *En undersökning av Svea hovrätts överprövning i tvistemål - särskilt om prövningstillstånd och ändringsfrekvens* av Manne Heimer.

⁹ *Granskning av beslut om prövningstillstånd i Svea hovrätt under september - oktober 2010* av Manne Heimer.

mellan hovrättens avdelningar. För att öka samsynen mellan avdelningarna och därigenom minska variationerna i pt-frekvens infördes en ordning där alla tvistemål som beviljats prövningstillstånd fördelades till en annan avdelning. Vidare övergick de flesta av Svea hovrätts avdelningar från det traditionella systemet med föredragningar till att pt-prövningarna gjordes i s.k. pt-grupper. Numera arbetar samtliga hovrättens avdelningar på det sättet. En pt-grupp består av tre ledamöter och prövningen går vanligtvis till så att var och en av ledamöterna tar del av relevanta handlingar i målet varefter ledamöterna samlas för att diskutera om prövningstillstånd ska meddelas. Att målet inte föredras i vanlig ordning medför att pt-prövningen inte innefattar en fullt lika genomgripande granskning av målet. I de mål som är svårbedömda och vars utgång inte är självklar meddelas i regel prövningstillstånd, vilket ligger i linje med såväl förarbetena till EMR-reformen som praxis från Högsta domstolen.¹⁰

2012 års undersökning visade att andelen beviljade prövningstillstånd i Svea hovrätt hade ökat kraftigt under de senaste åren efter att ha varit relativt låg i tiden efter EMR-reformens genomförande. Samtidigt var skillnaden mellan hovrättens avdelningar fortfarande påtaglig, även om den hade minskat sedan 2010 års undersökning.

Frågor som rör prövningstillstånd i hovrätt har fortsatt att diskuteras, bl.a. med utgångspunkt i resultaten av 2012 års undersökning.¹¹

För att följa upp resultaten av de tidigare undersökningarna och klargöra hur den fortsatta utvecklingen av Svea hovrätts överprövning i tvistemål ser ut har hovrättspresidenten Fredrik Wersäll beslutat att genomföra denna undersökning, vilken har utförts av hovrättsassessorn Lina Nestor.

5 Metod och underlag

Undersökningen består av två delar, pt-delen och ändringsfrekvensdelen, där delvis olika mål ingår även om samma tidsperiod om sex månader har granskats (15 oktober 2014–14 april 2015). Perioden motsvarar underlaget i 2012 års undersökning såvitt avser ändringsfrekvensdelen. I den del som rör prövningstillstånd är underlaget mer omfattande än i 2012 års undersökning (då undersök-

¹⁰ Se prop. 2004/05:131 och t.ex. NJA 2009 s. 798 I–III.

¹¹ Se bl.a. Fredrik Wersäll och Manne Heimer i SvJT 2012 s. 835 samt Anne Ramberg i SvJT 2013 s. 80.

tes en period om tre månader). Underlaget i den delen har utökats för att resultatet ska bli mer tillförlitligt.

I pt-delen har samtliga Svea hovrätts pt-beslut i tvistemål som registrerats i Vera¹² under den aktuella perioden undersökts. I ändringsfrekvensdelen har alla Svea hovrätts tvistemål som registrerats som avslutade i Vera under perioden granskats. Sökningarna i Vera har gjorts på ett sådant sätt att även felregistrerade avgöranden bör ha upptäckts. Själva akterna har inte inhämtats utan endast sådan information som varit tillgänglig digitalt i Vera har granskats.

Av de 545 tvistemål som ingått i pt-delen är 482 ordinära och 63 förenklade tvistemål. Cirka 35 % är familjemål, cirka 14 % kommersiella tvistemål och cirka 51 % övriga tvistemål. Fördelningen mellan de olika måltyperna skiljer sig inte nämnvärt från 2012 års undersökning även om familjemålen är något fler i den nu aktuella undersökningen och de övriga tvistemålen något färre.¹³

I ändringsfrekvensdelen har 617 mål ingått. Liksom i 2012 års undersökning har dock varje klagande i denna del registrerats för sig såvida det inte rört sig om flera klagande som gemensamt fört talan i hovrätten. Det är utifrån denna registrering som statistiken sedan tagits fram, vilket innebär att siffrorna inte alltid summerar till det totala antalet tvistemål som ingått i undersökningen. Det totala antalet överklaganden som behandlats uppgår till 656, varav 581 i ordinära och 75 i förenklade tvistemål.

Av de ordinära tvistemålen har 189 avgjorts genom dom, varav 33 grundade sig på en överenskommelse mellan parterna och 156 innebar en prövning i sak. Resterande 392 ordinära tvistemål avgjordes genom slutligt beslut, varav 276 var beslut om att inte bevilja prövningstillstånd. Eftersom undersökningen avser hovrättens *överprövning* i tvistemål har mål angående klander av skiljedom och övriga mål där hovrätten varit första instans lämnats utanför undersökningen. Även mål som avslutats på grund av att överklagandet rätteligen ska prövas av Arbetsdomstolen eller på grund av att det inte rört sig om ett överklagande utan en ansökan om återvinning av tredskodom har bortsetts ifrån. Av de förenklade tvistemålen har 19 avgjorts genom dom, varav en var en stadfäst förlikning. Res-

¹² Vera är domstolarnas målhanteringssystem.

¹³ I 2012 års undersökning var drygt 30 % familjemål, knappt 15 % kommersiella tvistemål och cirka 55 % övriga tvistemål.

terande 56 mål avgjordes genom slutligt beslut, av vilka 51 var beslut om att inte meddela prövningstillstånd.

Fördelningen mellan de olika måltyperna är ungefär densamma som i pt-delen med cirka 33 % familjemål (215 mål, varav 37 avgjorda genom dom), cirka 15 % kommersiella tvistemål (96 mål, varav 52 avgjorda genom dom) och cirka 53 % övriga tvistemål (345 mål, varav 119 avgjorda genom dom). Även i ändringsfrekvensdelen är familjemålen något fler än i 2012 års undersökning och de övriga tvistemålen något färre.¹⁴

Den statistik som avser tiden före år 2012 är i huvudsak hämtad från 2012 års undersökning (se avsnitt 9). I den mån statistiken har kompletterats rör det sig om uppgifter som är hämtade från SIV¹⁵.

6 Terminologi

Liksom i 2012 års undersökning har målen kategoriserats som antingen *familjemål*, *kommersiella tvistemål* eller *övriga tvistemål*. Begreppet familjemål har använts i dess gängse betydelse. Med kommersiella tvistemål avses tvistemål där samtliga parter är juridiska personer medan alla andra tvistemål har betecknats som övriga tvistemål. Med begreppet tvistemål avses både ordinära och förenklade tvistemål.

I denna undersökning har gjorts skillnad på *mål som avgjorts genom dom* å ena sidan och *mål som prövats i sak* å andra sidan. Bland målen som avgjorts genom dom finns såväl mål som prövats i sak som mål där domen grundar sig på en överenskommelse mellan parterna.

Vid beräkningen av ändringsfrekvens har alla tvistemål kategoriserats som antingen *ändrade* eller *fastställda*. Endast ändringar som kommit till uttryck i domsluten har beaktats. När det gäller slutliga beslut har beslut om undanröjande av tingsrättens dom och återförvisning eller avskrivning behandlats som ändrade avgöranden. Övriga slutliga beslut har kategoriserats som fastställda avgöranden.

Att ett avgörande ändrats kan innebära allt från att en talan som ogillats i tingsrätten bifallits i hovrätten till en mindre ändring av t.ex. rättegångskostnadernas fördelning. De mål som prövats i sak och ändrats i hovrätten har därför, liksom i

¹⁴ I 2012 års undersökning var knappt 30 % familjemål, knappt 15 % kommersiella tvistemål och knappt 60 % övriga tvistemål.

¹⁵ SIV är en databas med målstatistik från alla domstolar.

2012 års undersökning, delats in efter om *bela saken* eller endast *del av saken* ändrats. Begreppet *saken* har även i denna undersökning använts i betydelsen den eller de huvudsakliga tvistefrågorna i målet, t.ex. frågan om betalningsskyldighet eller vem som ska anförtros vårdnaden om ett barn. Även en parts förpliktelse att betala motpartens rättegångskostnad har räknats som en del av saken.

Om en ändring gjorts avseende en av flera sådana tvistefrågor eller en del av en sådan fråga har *del av saken* ansetts ändrad. För att *bela saken* ska anses ändrad har inte krävts att alla delar av tingsrättens avgörande ändrats helt. I stället har det varit tillräckligt att en ändring har skett, i vart fall till viss del, beträffande samtliga delar av saken om saken bestått av flera tvistefrågor (t.ex. frågorna om vårdnad och umgänge). Bedömningen av om en ändring avsett del av eller hela saken har gjorts utifrån vad som framgått av respektive domslut.

7 Resultat av undersökningen - prövningstillstånd

I det här avsnittet presenteras resultatet av undersökningen när det gäller andelen prövningstillstånd som beviljats i Svea hovrätt totalt sett och avdelningsvis. Även skillnaderna mellan olika måltyper samt betydelsen av om klaganden företräts av ombud i hovrätten eller inte behandlas.

7.1 Andel beviljade prövningstillstånd i Svea hovrätt

Under perioden 15 oktober 2014–14 april 2015 beviljade Svea hovrätt prövningstillstånd i 40,9 % av alla tvistemål, vilket är en marginell ökning jämfört med 2012 års undersökning.¹⁶

Bland de förenklade tvistemålen uppgick pt-frekvensen till 19,0 % och bland de ordinära tvistemålen uppgick den till 43,8 %. Det innebär en ökad pt-frekvens med 2,5 procentenheter när det gäller de ordinära tvistemålen medan pt-frekvensen bland de förenklade tvistemålen var hela 14,3 procentenheter högre i 2012 års undersökning. Det ska dock påpekas att underlaget när det gäller de förenklade tvistemålen är betydligt mer begränsat än vad gäller de ordinära tvistemålen med 63 förenklade tvistemål i denna undersökning och endast 21 mål i 2012 års undersökning, att jämföras med de ordinära tvistemålen som var 482 respektive 242 stycken.

¹⁶ Pt-frekvensen enligt 2012 års undersökning var 40,7 %. Enligt statistik från SIV var Svea hovrätts totala pt-frekvens i tvistemål 41,7 %, 42,2 % respektive 42,0 % under åren 2012–2014.

7.2 Svea hovrätts avdelningar

2010 års granskning visade på stora skillnader mellan Svea hovrätts avdelningar vad gäller pt-frekvens i tvistemål. Den varierade mellan 55,0 % (avdelning 5) och 18,5 % (avdelning 7). I 2012 års undersökning konstaterades att det fortfarande förelåg betydande skillnader mellan avdelningarna. Under den då aktuella perioden hade avdelning 2, som är en specialavdelning med särskild lottning av bl.a. immaterialrättsliga mål, högst pt-frekvens med 54,5 %. Lägst andel prövningstillstånd beviljades på avdelning 7, där pt-frekvensen var 26,5 %. Det påpekades dock att statistikens tillförlitlighet påverkades av att ett relativt lågt antal beslut per avdelning ingått i granskningen¹⁷, samtidigt som det konstaterades att det förelåg skillnader mellan avdelningarna även enligt statistik från SIV för den längre perioden januari t.o.m. september 2011.¹⁸ Enligt den statistiken hade avdelning 2 högst pt-frekvens med 43,0 % och avdelning 4 lägst med 20,7 %. Det noterades vidare, vid en jämförelse mellan de två undersökningarna från Svea hovrätt och statistiken från SIV, att ju längre tidsperiod som beaktats desto mindre var skillnaden mellan den avdelning som beviljade högst respektive lägst andel prövningstillstånd.

Under den nu aktuella perioden, som är dubbelt så lång som den period som granskades i 2012 års undersökning, hade avdelning 8 högst pt-frekvens med 51,1 %. Näst högst pt-frekvens hade avdelning 7 (som i 2012 års undersökning hade den lägsta frekvensen) med 46,9 %. Den lägsta pt-frekvensen hade avdelning 3 med 32,0 %, följd av avdelning 5 med 33,3 %. Differensen mellan den högsta och den lägsta pt-frekvensen var därmed 19,1 procentenheter vilket innebär att skillnaderna mellan avdelningarna, om än påtagliga, var mindre än enligt såväl 2010 års undersökning (då differensen var 36,5 procentenheter) som enligt 2012 års undersökning (då den var 28,0 procentenheter) och 2011 års statistik från SIV (22,3 procentenheter).

Som påpekats i 2012 års undersökning kan den omständigheten att det inte är samma avdelningar som har den lägsta respektive högsta pt-frekvensen i de olika undersökningarna anses tala för att det, i vart fall delvis, rör sig om variationer

¹⁷ Avdelning 4 hade meddelat 56 beslut under den aktuella perioden medan övriga avdelningar hade meddelat mellan 31 och 39 beslut. I den nu aktuella undersökningen varierar antalet beslut per avdelning mellan 70 (avdelning 1) och 92 (avdelning 8).

¹⁸ Fr.o.m. oktober 2011 började man i Svea hovrätt att omfördela de tvistemål som beviljats prövningstillstånd, vilket fick till följd att avdelningsvis information om pt-frekvens inte längre kunde sökas fram i SIV.

över tid och slumpmässiga faktorer snarare än att vissa avdelningar generellt sett beviljar prövningstillstånd mer sällan än andra.

I tabellen nedan redovisas pt-frekvensen för respektive avdelning om man granskar samtliga tvistemål å ena sidan och enbart de ordinära tvistemålen å andra sidan samt differensen mellan den högsta och den lägsta pt-frekvensen.

Tabell 1: Andel prövningstillstånd vid Svea hovrätts avdelningar¹⁹

		Avd. 1	Avd. 2	Avd. 3	Avd. 4	Avd. 5	Avd. 7	Avd. 8	Differens
Samtliga tvistemål	2010	27,3 %	39,1 %	35,3 %	28,0 %	55,0 %	18,5 %	40,1 %	36,5 procentenheter
	2011	30,7 %	43,0 %	36,0 %	20,7 %	32,7 %	26,3 %	34,0 %	22,3 procentenheter
	2012	41,9 %	54,5 %	30,8 %	42,9 %	42,9 %	26,5 %	45,7 %	28,0 procentenheter
	2014 – 2015	35,7 %	44,7 %	32,0 %	39,2 %	33,3 %	46,9 %	51,1 %	19,1 procentenheter
Ordinära tvistemål	2010	27,8 %	40,9 %	26,7 %	31,8 %	47,1 %	20,0 %	52,3 %	32,3 procentenheter
	2011	33,7 %	45,1 %	38,1 %	23,9 %	34,1 %	27,9 %	36,5 %	21,2 procentenheter
	2012	41,4 %	56,3 %	29,7 %	46,2 %	41,4 %	26,7 %	45,5 %	29,6 procentenheter
	2014 – 2015	40,4 %	49,2 %	31,3 %	42,9 %	32,3 %	52,1 %	54,0 %	22,7 procentenheter

Tabellen visar andelen prövningstillstånd vid Svea hovrätts avdelningar enligt 2010 års undersökning (2010), enligt statistik från SIV för perioden januari–september 2011 (2011), enligt 2012 års undersökning (2012) samt enligt denna undersökning (2014–2015).

7.3 Måltyper

Pt-frekvensen i familjemål har inte förändrats nämnvärt sedan 2012 års undersökning utan ligger enligt denna undersökning på knappt 40 %, dvs. nästan lika hög som snittet för alla tvistemål. Precis som år 2012 meddelades dock en relativt stor andel av dessa beslut i mål om äktenskapsskillnad där parterna ångrat sig

¹⁹ Avdelning 6 är en specialavdelning som inte handlägger tvistemål.

efter att tingsrätten dömt i målet.²⁰ Om den typen av mål undantas är andelen prövningstillstånd i familjemål, liksom i den tidigare undersökningen, drygt 30 %. I kommersiella tvistemål är pt-frekvensen knappt 60 %, att jämföras med nästan 70 % i 2012 års undersökning. När det gäller övriga tvistemål är pt-frekvensen 37,6 %, vilket är något högre än i 2012 års undersökning då den angavs till drygt 30 %.

Det är svårt att se någon förklaring till att pt-frekvensen i kommersiella tvistemål har minskat sedan 2012 års undersökning. Alltför långtgående slutsatser bör kanske inte heller dras med hänsyn till att de utgör den minsta gruppen av mål med drygt 70 mål i den nu aktuella undersökningen och omkring 40 mål i den tidigare.

7.4 Betydelsen av ombud i hovrätten

I knappt 35 % av målen i pt-delen saknade klaganden ombud i hovrätten.²¹ I 2012 års undersökning rörde det sig om en mindre andel, drygt 25 %.²²

Liksom enligt 2012 års undersökning var det vanligast bland familjemålen och de övriga tvistemålen att klaganden inte företrädde av ombud. Bland familjemålen saknade 30 % av klagandena ombud medan motsvarande siffra för kommersiella tvistemål var cirka 18 % och för övriga tvistemål cirka 42 %.²³

Pt-frekvensen var även enligt denna undersökning avsevärt högre för de parter som företrädde av ombud i hovrätten än för de som saknade ombud. Prövningstillstånd beviljades i nästan hälften (47,5 %) av målen där klaganden företräddes av ombud, att jämföras med knappt 30 % av de mål där klaganden saknade ombud.²⁴ I familjemål utan ombud var pt-frekvensen knappt 60 % medan motsvarande nivå i övriga tvistemål var drygt 15 %.²⁵ Även bland de kommersiella tvistemål där klaganden saknade ombud låg pt-frekvensen på cirka 15 %.

Dessa mål var dock endast 13 till antalet, varav två togs upp till prövning.

²⁰ I sådana situationer meddelar hovrätten prövningstillstånd och upphäver tingsrättens dom på äktenskapsskillnad i ett slutligt beslut.

²¹ Härmed avses i denna undersökning att det inte framgått att klaganden företräds av ett juridiskt skolad ombud.

²² Observera att det inte framgår av 2012 års undersökning om endast de klagande som saknat ett juridiskt skolad ombud räknats till denna grupp.

²³ I 2012 års undersökning saknade klaganden ombud i drygt vart fjärde familjemål och en något större andel av de övriga tvistemålen. Endast ett fåtal klagande i kommersiella mål saknade ombud i den undersökningen.

²⁴ I 2012 års undersökning var motsvarande nivåer nästan 45 % respektive knappt 30 %.

²⁵ Motsvarande siffror år 2012 var drygt 65 % respektive knappt 10 %.

En förklaring till den höga andelen prövningstillstånd bland familjemål där klaganden saknade ombud skulle kunna vara att det i den gruppen finns ett stort antal mål om äktenskapsskillnad där parterna ångrat sig efter tingsrättens dom. Om man bortser från de målen var pt-frekvensen i familjemål där klaganden saknade ombud betydligt lägre, under 40 %. Å andra sidan var pt-frekvensen ännu lägre bland de familjemål, exklusive mål om äktenskapsskillnad där parterna ångrat sig, i vilka klaganden företräddes av ombud (knappt 30 %).²⁶

8 Resultat av undersökningen - ändringsfrekvens

I detta avsnitt behandlas andelen ändrade tvistemål totalt sett samt uppdelat på olika måltyper. Vidare redovisas hur vanligt det är att hovrättens ändringar avser hela saken respektive del av saken. Till sist behandlas betydelsen av om klaganden företräts av ombud i hovrätten eller inte.

8.1 Ändringsfrekvens i Svea hovrätt

Under perioden 15 oktober 2014–14 april 2015 ändrades 27,7 % av alla avslutade tvistemål i Svea hovrätt.²⁷ För ordinära tvistemål var siffran 28,7 % och för förenklade tvistemål 20,0 %. I 2012 års undersökning ändrades en något mindre andel av alla avslutade tvistemål, 24,3 %. Ändringsfrekvensen var lägre för såväl ordinära tvistemål (25,3 %) som förenklade tvistemål (17,3 %).

Ändringsfrekvensen i tvistemål som avgjordes genom dom under den aktuella perioden var totalt sett 56,3 %, vilket är något lägre än i 2012 års undersökning då motsvarande nivå var 59,6 %. Om man bortser från mål där avgörandet grundat sig på en överenskommelse mellan parterna och enbart granskar de mål där hovrätten gjort en prövning i sak är ändringsfrekvensen för samtliga tvistemål 47,7 % enligt denna undersökning.²⁸

²⁶ Den höga andelen prövningstillstånd i familjemål där klaganden saknat ombud behöver inte vara en följd av att hovrätten gjort andra bedömningar i sak än tingsrätten i dessa mål utan kan bero på andra omständigheter, såsom att klaganden har ändrat sig beträffande en överenskommelse som träffats i tingsrätten eller att parten anser att hans eller hennes yrkanden i tingsrätten inte har prövats i behörig ordning. En jämförelse med familjemålen i ändringsfrekvensdelen som hovrätten prövat i sak tyder på att så är fallet, även om det rör sig om ett fåtal mål. Ändringsfrekvensen enligt den statistiken är 40 % bland de mål där ombud saknats på klagandesidan och hela 86 % bland de mål där klaganden företräts av ombud.

²⁷ Här avses ändringsfrekvensen bland alla tvistemål som avslutats under den aktuella perioden, även genom slutliga beslut om att t.ex. inte meddela prövningstillstånd.

²⁸ I 2012 års undersökning redovisades inte ändringsfrekvensen för denna grupp separat.

8.2 Måltyper

8.2.1 Familjemål

Vart tredje mål i denna del av undersökningen är ett familjemål. Undersökningen visar att ändringsfrekvensen i familjemål totalt sett var 34,9 % under den aktuella perioden, att jämföras med 2012 års nivå på 36,6 %.²⁹ En stor del av de ändrade avgörandena förekommer i mål om äktenskapsskillnad där parterna ångrat sig efter tingsrättens dom. Om dessa mål räknas bort sjunker andelen ändrade avgöranden till 27,8 % (år 2012 låg motsvarande nivå på 22,4 %).

Bland de familjemål som avgjordes genom dom var ändringsfrekvensen 83,8 %, att jämföras med 2012 års nivå på 74,1 %. Om man bortser från målen där avgörandet grundat sig på en överenskommelse mellan parterna och enbart granskar de mål där hovrätten har gjort en prövning i sak var ändringsfrekvensen enligt denna undersökning 77,8 %.³⁰

Familjemål som avgjorts genom dom har den i särklass högsta ändringsfrekvensen av de tre måltyperna i undersökningen. Ett skäl till det kan vara att de bedömningar som görs i familjemålen, t.ex. beträffande barns boende och umgänge, skiljer sig från de överväganden som görs i andra typer av mål och att pt-prövningen därför inte är lika generös i familjemål. Att man vid en lämplighetsbedömning lika väl skulle kunna komma fram till en annan lösning än den som tingsrätten valt innebär inte att det alltid finns skäl för prövningstillstånd.³¹ När prövningstillstånd väl beviljas i familjemål kan det ofta vara så att sakförhållandena har förändrats efter tingsrättens dom på ett sätt som med styrka talar för att avgörandet bör ändras. Om man bortser från mål om äktenskapsskillnad där parterna har ångrat sig efter tingsrättens dom, där prövningstillstånd regelmässigt meddelas, är också pt-frekvensen avsevärt lägre bland familjemålen än inom de andra måltyperna vilket påverkar ändringsfrekvensen bland de mål som avgörs genom dom.

Att ändringsfrekvensen i familjemål som avgjorts genom dom har ökat sedan 2012 års undersökning trots att pt-frekvensen ligger kvar på ungefär samma nivå är dock svårt att hitta någon förklaring till. Eftersom ett relativt litet antal famil-

²⁹ Här avses ändringsfrekvensen bland alla familjemål som avslutats under de aktuella perioderna, även genom slutliga beslut om att t.ex. inte meddela prövningstillstånd.

³⁰ I 2012 års undersökning redovisades inte ändringsfrekvensen för denna grupp separat.

³¹ Se NJA 2009 s. 798 I–III.

jemål som avgjorts genom dom har ingått i undersökningarna (37 respektive 27 mål) går det inte att bortse från att slumpmässiga faktorer kan ha betydelse.

8.2.2 Kommersiella tvistemål

De kommersiella tvistemålen utgör knappt 15 % av målen i ändringsfrekvensdelen. Vart tredje sådant mål ändrades under den aktuella perioden, vilket är ungefär samma nivå som år 2012.³² Bland de kommersiella tvistemål som avgjordes genom dom ändrades drygt hälften (51,9 %). I 2012 års undersökning var ändringsfrekvensen något lägre, 47,8 %. Om man även här bortser från målen där avgörandet grundat sig på en överenskommelse mellan parterna och enbart granskar de mål där hovrätten har gjort en prövning i sak är ändringsfrekvensen endast marginellt lägre, 50,0 %.³³

Att ändringsfrekvensen är betydligt lägre i kommersiella tvistemål än i familjemål kan förklaras av att pt-frekvensen bland de kommersiella tvistemålen är högre (knappt 60 % jämfört med knappt 40 %). Att prövningstillstånd beviljas i hög utsträckning i kommersiella mål är också förenligt med Högsta domstolens uttalanden om att det är viktigt att de affärstvister som når de allmänna domstolarna, i stället för att t.ex. avgöras genom skiljeförfarande, hanteras på ett sådant sätt att möjligheten till rättsbildning på området inte går förlorad (se NJA 2011 s. 843).

Som framgått har pt-frekvensen i kommersiella tvistemål minskat i förhållande till 2012 års undersökning, från nästan 70 % till knappt 60 %. Vad som ligger bakom den förändringen är svårt att säga. Däremot kan den minskade pt-frekvensen i sin tur utgöra en förklaring till varför ändringsfrekvensen bland kommersiella tvistemål som avgjorts genom dom stigit något. Samtidigt rör det sig inte om en särskilt stor grupp av mål. I denna undersökning ingick 52 kommersiella tvistemål som avgjorts genom dom och i 2012 års undersökning rörde det sig om 44 mål.

8.2.3 Övriga tvistemål

Drygt hälften av avgörandena i ändringsfrekvensdelen faller in i kategorin övriga tvistemål, som är en mer brokig kategori än de andra. Den innehåller allt från komplexa tvister angående stora värden, där någon av parterna ofta är en juridisk

³² Här avses ändringsfrekvensen bland alla kommersiella tvistemål som avslutats under de aktuella perioderna, även genom slutliga beslut om att t.ex. inte meddela prövningstillstånd.

³³ I 2012 års undersökning redovisades inte ändringsfrekvensen för denna grupp separat.

person, till små och relativt okomplicerade tvister. Det innebär att det är särskilt svårt att dra generella slutsatser av statistiken i denna kategori.

Totalt ändrades 21,7 % av de övriga tvistemålen (år 2012 var siffran 17,1 %).³⁴ Bland de övriga tvistemål som avgjordes genom dom ändrades knappt hälften (49,6 %). I 2012 års undersökning låg ändringsfrekvensen i denna grupp på 61,1 %. Om man bortser från stadfästa förlikningar var ändringsfrekvensen bland övriga tvistemål som avgjorts genom dom 38,1 % i denna undersökning, vilket är betydligt lägre än motsvarande nivå i 2012 års undersökning som låg på 51,3 %. Förändringen kan i viss mån förklaras av att pt-frekvensen bland de övriga tvistemålen har ökat från drygt 30 % till 37,5 %.

Tabell 2: Ändringsfrekvens utifrån måltyp

	Familjemål		Kommersiella tvistemål		Övriga tvistemål	
	Samtliga	Avgjorda genom dom	Samtliga	Avgjorda genom dom	Samtliga	Avgjorda genom dom
2012 års undersökning	36,6 %	74,1 %	30,4 %	47,8 %	17,1 %	61,1 %
Nu aktuell undersökning	34,9 %	83,8 %	33,3 %	51,9 %	21,7 %	49,6 %

Tabellen visar ändringsfrekvensen för varje måltyp dels totalt sett, dels i mål som avgjorts genom dom.

8.3 Svea hovrätts ändringar

Bland de ändrade målen finns både avgöranden som ändrats endast marginellt, t.ex. i fråga om fördelningen av rättegångskostnaderna, och sådana som ändrats helt på så sätt att en talan som bifallits i tingsrätten ogillats helt i hovrätten eller tvärt om. Bland de tvistemål som prövades i sak och ändrades under den aktuella perioden var det något vanligare att tingsrättens avgörande ändrades beträffande *bela saken* än att det ändrades beträffande *del av saken*³⁵ (54,2 % respektive 45,8 %). I 2012 års undersökning angavs att fördelningen även där var ganska

³⁴ Här avses ändringsfrekvensen bland alla övriga tvistemål som avslutats under de aktuella perioderna, även genom slutliga beslut t.ex. om att inte meddela prövningstillstånd.

³⁵ Se avsnitt 6 angående vad som avses med dessa begrepp.

jämn. Om man granskar varje måltyp för sig föreligger dock vissa skillnader mellan denna undersökning och 2012 års undersökning.

Av samtliga ändringar i familjemål som prövats i sak avsåg två tredjedelar endast del av saken, vilket är ungefär samma bild som tecknades i 2012 års undersökning. Även bland de kommersiella tvistemålen var det enligt denna undersökning något vanligare att tingsrättens avgörande ändrades endast delvis (56 % av de ändrade avgörandena). Bland de övriga tvistemålen däremot var det betydligt mindre vanligt att tingsrättens avgörande ändrades endast delvis (27 %). I 2012 års undersökning avsåg cirka 40 % av ändringarna del av saken i såväl kommersiella som övriga tvistemål.

8.4 Betydelsen av ombud i hovrätten

Ungefär två tredjedelar av klagandena i ändringsfrekvensdelen företräddes av ombud. Bland de ordinära tvistemålen var andelen tre fjärdedelar och om man enbart granskar de ordinära tvistemål som avgjordes genom dom var den ännu högre, cirka 94 %, vilket överensstämmer med hur det såg ut i 2012 års undersökning. I de förenklade tvistemålen företräddes drygt 20 % av klagandena av ombud och bland de förenklade tvistemål som avgjordes genom dom låg siffran på över 60 %. I 2012 års undersökning saknade de flesta klagande i förenklade tvistemål ombud.

Ändringsfrekvensen i tvistemål där klaganden företräddes av ombud var enligt denna undersökning 30,6 % medan den var 21,5 % i mål där klaganden saknade ombud. Motsvarande siffror i 2012 års undersökning var 26,8 % respektive 24,1 %. Skillnaden mellan de mål där klaganden företräddes av ombud och de mål där ombud saknades på klagandesidan är alltså större enligt denna undersökning. Enligt 2012 års undersökning var ändringsfrekvensen i ordinära tvistemål t.o.m. högre för klagande utan ombud, 28,6 %, än för de med ombud, 26,2 %. Enligt denna undersökning var förhållandena de motsatta – ändringsfrekvensen var 24,7 % för klagande som saknade ombud och 30,2 % för övriga. Om man bortser från mål om äktenskapsskillnad där parterna ångrat sig efter tingsrättens dom, en grupp av mål där ombud sällan förekommer, var ändringsfrekvensen i mål där klaganden saknade ombud endast 13,7 % enligt denna undersökning och ännu lägre, 11,5 %, enligt 2012 års undersökning.

Även ändringsfrekvensen bland tvistemål som avgjordes genom dom var enligt denna undersökning högre i de mål där klaganden företräddes av ombud än i mål där klaganden saknade ombud (57,4 % respektive 44,4 %). I 2012 års undersökning var ändringsfrekvensen ungefär densamma för båda grupperna. Som även konstaterades i den undersökningen var det dock relativt ovanligt att mål där klaganden saknade ombud avgjordes genom dom (i denna undersökning rörde det sig om 18 mål), vilket påverkar tillförlitligheten i den delen.

9 Utvecklingen i samtliga hovrätter

9.1 Prövningstillstånd

Sedan EMR-reformen trädde i kraft i november 2008 och ett generellt krav på prövningstillstånd i tvistemål därmed infördes har den totala pt-frekvensen i tvistemål vid samtliga hovrätter successivt ökat från 27,4 % år 2009 till 37,8 % år 2013. År 2014 låg pt-frekvensen något lägre, på 36,6 %. Svea hovrätt hade då, liksom år 2012 och 2013, den högsta pt-frekvensen av hovrätterna. Pt-frekvensen under år 2014 var för Svea hovrätts del 42,0 % medan frekvensen vid övriga hovrätter låg mellan 31,4 % (Hovrätten över Skåne och Blekinge) och 36,9 % (Hovrätten för Övre Norrland).

Tabell 3: Andel prövningstillstånd i samtliga hovrätter

	Göta hovrätt	Hovrätten för Nedre Norrland	Hovrätten för Västra Sverige	Hovrätten för Övre Norrland	Hovrätten över Skåne och Blekinge	Svea hovrätt	Totalt
2009	32,4 %	29,7 %	27,7 %	29,2 %	26 %	25,5 %	27,4 %
2010	31,4 %	30,9 %	29,9 %	34,5 %	30,5 %	30,3 %	30,7 %
2011	31,1 %	24,8 %	36,1 %	30,0 %	27,4 %	34,3 %	32,5 %
2012	34,1 %	31,5 %	39,1 %	40,9 %	25,9 %	41,7 %	37,3 %
2013	36,3 %	36,1 %	34,4 %	38,1 %	32,2 %	42,2 %	37,8 %
2014	34,8 %	32,0 %	31,5 %	36,9 %	31,4 %	42,0 %	36,6 %

Tabellen visar andelen prövningstillstånd i tvistemål i samtliga hovrätter enligt statistik från SIV.

Som framgår av tabellen ovan har pt-frekvensen vid var och en av hovrätterna totalt sett ökat mellan år 2009 och 2014, om än med variationer från år till år. Den största differensen mellan hovrätternas respektive pt-frekvens förelåg år 2012 då det skiljde 15,8 procentenheter mellan den högsta och den lägsta frekvensen. År 2014 var differensen 10,6 procentenheter.

Det är troligt att både Högsta domstolens praxis och den diskussion som förts angående hovrätternas hantering av frågor om prövningstillstånd i tvistemål har bidragit till den genomgående ökningen av pt-frekvensen. Som konstaterats i 2012 års undersökning kan, för Svea hovrätts del, även den förändring av arbetsätt som införandet av pt-grupper och omlottning av mål inneburit ha bidragit till den ökade pt-frekvensen (se avsnitt 4). Numera arbetar alla Svea hovrätts avdelningar med pt-grupper.

9.2 Ändringsfrekvens

Efter EMR-reformens genomförande sjönk den totala ändringsfrekvensen i tvistemål i landets hovrätter.³⁶ Som lägst var den år 2010 med 18,8 %. Därefter har en viss ökning skett och frekvensen låg år 2014 på 22,5 %. Mellan landets hovrätter varierade ändringsfrekvensen det året från 19,3 % (Göta hovrätt) till 36,3 % (Hovrätten för Övre Norrland).

För Svea hovrätts del var ändringsfrekvensen som lägst året efter att EMR-reformen trädde i kraft, 2009, med 18,5 %. Därefter har frekvensen långsamt ökat och år 2014 låg den på 23,4 %, se tabellen nedan.

³⁶ Här avses ändringsfrekvensen bland alla tvistemål som avslutades i hovrätterna, även genom slutliga beslut om att t.ex. inte meddela prövningstillstånd.

Tabell 4: Ändringsfrekvens i tvistemål

	Göta hovrätt	Hovrätten för Nedre Norrland	Hovrätten för Västra Sverige	Hovrätten för Övre Norrland	Hovrätten över Skåne och Blekinge	Svea hovrätt	Totalt
2007	27,2 %	27,6 %	28,0 %	37,1 %	28,6 %	25,3 %	27,2 %
2008	29,6 %	22,9 %	27,1 %	32,8 %	31,3 %	25,7 %	27,4 %
2009	29,4 %	25,7 %	17,3 %	16,8 %	19,0 %	18,5 %	20,4 %
2010	18,8 %	22,9 %	17,1 %	24,3 %	17,4 %	18,7 %	18,8 %
2011	21,3 %	15,4 %	19,4 %	18,4 %	18,9 %	20,1 %	19,6 %
2012	22,0 %	19,1 %	21,4 %	20,2 %	19,1 %	22,3 %	21,3 %
2013	21,3 %	20,9 %	20,5 %	20,7 %	22,8 %	20,7 %	21,0 %
2014	19,3 %	19,8 %	22,2 %	36,3 %	20,2 %	23,4 %	22,5 %

Tabellen visar andelen ändrade tvistemål i samtliga hovrätter enligt statistik från SIV.

Kravet på prövningstillstånd i tvistemål ledde till att ändringsfrekvensen bland de mål som avgjordes genom dom i sin tur ökade från runt 40 % före reformen till cirka 47 % år 2009. Som högst var ändringsfrekvensen år 2011 med 65,9 %. Därefter har, som framgått, en tydlig ökning skett av pt-frekvensen. Den totala ändringsfrekvensen i tvistemål som avgjorts genom dom i landets hovrätter har då sjunkit och legat stabilt på strax under 60 % under åren 2012–2014, om än med relativt stora variationer mellan hovrätterna. Exempelvis varierade ändringsfrekvensen år 2014 mellan 51,6 % (Svea hovrätt) och 72,9 % (Hovrätten för Övre Norrland), se tabellen nedan.

Tabell 5: Ändringsfrekvens i tvistemål som avgjorts genom dom

	Göta hovrätt	Hovrätten för Nedre Norrland	Hovrätten för Västra Sverige	Hovrätten för Övre Norrland	Hovrätten över Skåne och Blekinge	Svea hovrätt	Totalt
2007	38,6 %	41,0 %	43,9 %	42,1 %	44,8 %	37,6 %	40,3 %
2008	41,4 %	31,3 %	39,5 %	50,0 %	49,4 %	38,6 %	40,6 %
2009	65,8 %	49,1 %	47,3 %	42,2 %	49,2 %	39,5 %	46,9 %
2010	55,6 %	72,4 %	57,8 %	65,9 %	56,7 %	60,2 %	59,8 %
2011	68,9 %	62,5 %	67,4 %	81,8 %	75,6 %	60,2 %	65,9 %
2012	67,9 %	60,0 %	60,2 %	75,0 %	71,7 %	53,3 %	59,4 %
2013	63,4 %	76,2 %	66,7 %	65,5 %	80,7 %	49,2 %	59,3 %
2014	59,3 %	61,1 %	71,4 %	72,9 %	60,8 %	51,6 %	59,1 %

Tabellen visar andelen ändrade mål bland tvistemål som avgjorts genom dom enligt statistik som hämtats från SIV den 9 juni 2015. Uppgiften angående ändringsfrekvens i samtliga hovrätter år 2011 avviker något från vad som angavs angående det året i 2012 års undersökning, 67,5 %.

När det gäller Svea hovrätt var ändringsfrekvensen i tvistemål som avgjordes genom dom som högst under åren 2010 och 2011 med cirka 60 %. I 2012 års undersökning noterades att trenden tycktes ha vänt under inledningen av år 2012 och att ändringsfrekvensen var på väg nedåt igen. Av tabellen ovan framgår att den tendensen höll i sig och att ändringsfrekvensen därefter har legat runt 50 %.

9.3 Slutsatser

I 2012 års undersökning konstaterades att statistiken för åren efter EMR-reformens införande talade för att pt-bestämmelserna inledningsvis tillämpats alltför restriktivt vid landets hovrätter, vilket fått till följd att ändringsfrekvensen totalt sett minskat kraftigt samtidigt som ändringsfrekvensen i mål som avgjorts genom dom ökat. Tendensen på senare tid var dock att pt-frekvensen och andelen ändrade tvistemål totalt sett ökat medan ändringsfrekvensen i tvistemål som avgjorts genom dom sjunkit något under de första månaderna av år 2012. Statistiken för åren efter den tidigare undersökningen visar att utvecklingen fortsatt på samma sätt. Den totala pt-frekvensen i tvistemål vid hovrätterna har under

åren 2012–2014 legat högre än under åren dessförinnan. Även den totala ändringsfrekvensen i tvistemål har ökat något. Ändringsfrekvensen i mål som avgjorts genom dom synes under samma period ha stabiliserat sig på den nivå som gällde under inledningen av 2012, dvs. omkring 60 %.

Utvecklingen för Svea hovrätts del innebär att pt-frekvensen under åren 2012–2014 legat omkring 42 %, vilket är högre än vad som gällt vid övriga hovrätter. Samtidigt har den totala ändringsfrekvensen i tvistemål i Svea hovrätt legat på ungefär samma nivå som hovrätterna totalt sett, alltså något högre än under de föregående åren. Slutligen har ändringsfrekvensen i tvistemål som avgjorts genom dom i Svea hovrätt sjunkit mer påtagligt än i hovrätterna totalt sett, från cirka 60 % till omkring 50 %. Den minskade andelen ändringar vid avgörande genom dom tyder på en mer generös tillämpning av pt-bestämmelserna, vilket stämmer väl överens med Svea hovrätts utveckling när det gäller pt-frekvensen.